

Moj susret sa osuđenim ratnim zločincima

Author: [Ajdin Kamber](#)

Izveštač je morao da prevaziđe kako vlastita strahovanja, tako i nepoverenje zatvorenika.

Piše: Ajdin Kamber iz Sarajeva (28. mart 2012.)

Prošlog leta našao sam se iza zatvorskih zidova u Mostaru, gradu na jugu Bosne i Hercegovine.

Zatvor sam posetio zajedno sa nekolicinom svojih kolega, sa namerom da intervjuišem osobe koje su osuđene za ratne zločine počinjene tokom rata u Bosni (1992-95.), a sve u sklopu istraživanja za priču o zakonima po kojima se odvijaju suđenja za ratne zločine.

U Bosni i Hercegovini su trenutno na snazi dva krivična zakona, od kojih je jedan nasleđen od nekadašnje jugoslovenske države, dok je drugi državni zakon iz 2003. godine. Zavisno od toga koji od njih se primenjuje na konkretnom suđenju za ratne zločine, za sličan zločin se mogu izreći veoma različite kazne, a ta razlika u nekim slučajevima iznosi i do 20 godina.

Pre no što sam stigao u zatvor, bio sam prilično nervozan. Zaista nisam znao šta da očekujem, ali sam u nešto ipak bio sasvim siguran – da razgovor sa ljudima osuđenim za ratne zločine, uključujući i masovna ubistva i mučenja, neće biti prijatno iskustvo.

Posmatran izvana, mostarski zatvor liči na srednjovekovnu tvrđavu. Zidine su mu visoke pet do šest metara, a na njihovom je vrhu bodljikava žica.

Tragovi rata su još uvek vidljivi na svakom koraku, jer se zatvor nalazi na mestu koje od nekadašnje linije razdvajanja bošnjačkih i hrvatskih snaga deli samo jedna ulica.

Ušli smo kroz škripava metalna vrata, ostavljajući lična dokumenta i mobilne telefone na recepciji.

Kada sam spazio zatvorske čuvare koji su došli da bi nas otpratili do sobe za sastanke, iznenada su me podišli trnci, tako da sam u sebi morao da ponavljam kako sam samo u poseti i kako nemam nikakvih razloga za brigu.

Čim smo seli, u prostoriju su ušla i sedmorica osuđenika. U prvi mah su delovali prilično zastrašujuće zbog svojih kratkih, vojničkih frizura, kao i snažnih mišića, koji svedoče o tome da mnogo vremena provode u zatvorskoj teretani.

Želeli smo da od njih saznamo kako je to biti osuđen po jednom ili drugom od postojećih krivičnih zakona, i kako se to odrazilo na njihove kazne.

Nekima od njih se sudilo po starom jugoslovenskom zakonu, drugima po novom, ali su svi saglasni oko toga da važeći sistem nije pravedan ni za koga – niti za počinitelje, niti za žrtve ratnih zločina. Rekli su nam da bi za sve njih trebalo da važi jedan te isti zakon.

Na samom početku, međutim, nisu bili voljni da sa nama uopšte razgovaraju.

„Šta mi imamo od toga?“, pitao nas je jedan od njih. „Vi dođete, napišete svoju priču i odete, a mi ostajemo ovde sa svim svojim problemima, koje niko i ne pokušava da reši.“

Tek nakon sat vremena ćaskanja, postali su nešto otvoreniji. Naveli su niz stvari koje ih muče, poput oduzetog prava glasa. Izgleda, začudo, da ih to veoma pogađa, pošto biračko pravo dozivljavaju kao jedno od osnovnih ljudskih prava.

Jedan od osuđenika sa kojima smo razgovarali sudelovao je u ubijanju 200 ljudi. Drugi je osuđen zbog učešća u ubijanju 15 osoba. Nisam mogao da se ne zapitam da li se kajaju, ali se nisam usudio da glasno izgovorim to pitanje.

Kao da mi čitaju misli, jedan po jedan su naposljetku počeli da mi govore kako je ono što su učinili strašno, kako su u potpunosti svesni posledica svojih zločina i kako iskreno žale zbog toga što su ih počinili. Neki od njih su ukazali i na to da su pred sudom priznali da su krivi.

Ljudi sa kojima smo razgovarali su se za vreme rata nalazili na različitim stranama i borili se jedni protiv drugih. Ipak, stiče se utisak da se danas lepo slažu.

Upravnik zatvora Romeo Zelenika rekao nam je da je njihovo ponašanje uzorno i da se nikada nisu sukobili sa ostalim zatvorenicima.

Po završetku razgovora, obišli smo zatvor. Dvorište je prilično malo i okruženo visokim zidinama; u uglu se nalaze sprava za vežbanje i telefonska govornica, odakle zatvorenici mogu da se jave svojim porodicama.

Osuđenici sa kojima smo razgovarali nisu se žalili na zatvorske uslove, ali su nam rekli kako bi želeli da imaju više prostora za sportske aktivnosti.

„Oduvek sam voleo košarku, a moj prijatelj, koji je takođe ovde, voli rukomet. Ako možete, molimo Vas da pokušate da ubedite upravitelja da to reguliše“, kazao je jedan čovek, koji se požalio i na to što im je vreme za telefonske razgovore sa prijateljima ograničeno.

Posetili smo i malu radionicu, u kojoj zatvorenici prave alate i neke druge predmete – „tek da ubiju vreme“, kako nam je rekao jedan od njih. Najzad, proveli smo neko vreme i u kantini u kojoj rade zatvorenici, i u kojoj čuvari mogu da se osveže.

„Ovde nam nije loše, ali ima nekih stvari koje bi nam mogle olakšati odsluženje kazne“, rekao nam je zatvorenik koji nas je poslužio kafom. „Mi znamo da smo krivi – većina nas je priznala svoje zločine – ali bismo želeli da nam vlasti posvete izvesnu pažnju.“

I dok smo se vraćali u Sarajevo, još uvek sam u ustima osećao ukus kafe – prve i verovatno poslednje koju mi je skuvao jedan osuđeni ratni zločinac.

Ajdin Kamber obučeni novinar IWPR-a iz Sarajeva.

Location: [Bosnia and Herzegovina](#)

Topic: [War crimes](#)

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/moj-susret-sa-osu%C4%91enim-ratnim-zlo%C4%8Dincima>